БЕЛАРУСКІ ШЛЯХ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
Серпухуская вул. д. № 12

Рэдакцыя адчынена ад 1 да 2 гадз. пасьля поудня.
Адміністрацыя зрана ад 10 да 2 гадз.
У вечары ад 5 да 7 гадз.

Рэдакцыя пакідае за сабой права папраўляць перасыльные рукапісы і карэспандэнцыі.

Цана асобн. нум. 15 к.

Надпіска: з дастаўкай да дому у Мінску на 1 месяц 3 рублі.

Цана абвестак:
за верш пэтыту на 1-й стран. 1 руб. на апошняй 50 кап.

Штодзенная грамадзка-палітычная газэта.

№ 27. Менск. Серада 24 красавіка 1918 г. Год I

Менск 24/IV.

Ні хутка дачакаемся, што уся Беларусь з яе вескамі і гарадамі прыйме праудзівае нацыянальнае аблічо. Станецца гэта тагды, калі увесь беларускі народ з этнографічна-палітычнаго матэр'ялу пераробіцца у нацыянальна-палітычную *сілу*, а людзі чужых народау на Беларусі зробяцца праудзівымі грамадзянамі *краю*. Пакуль што мы маем дзела з народам, каторы векамі адвучауся ад сваіго Богам даранаго права на істнаванне, пры чом *усе* ужывалася суседзямі у гэтай навуцэ, і с краем, катораму ні давалі жыць самаістным жыццем, а рабілі з яго то «kresy», то «окраину».

Іншчэ да сяго часу мы павінны лічыцца са спадкамі польска-маскоускаго панавання над намі, бо як ні дзіуна гэта, як нізгаджаецца з нашым географічным палажэннем, як ні праціуна усім законам супольскаго развіцця,—мы як нацыя, у XX веку новай эры, у Эуропе, жывем без нашых уладаючых станау і нашыя дэмакраты маюць права з «гордасьцю» казаць што мы, — селянскі народ!

Каб-жа-ж толькі селянскі! Але на сваё нішчасьця мы ні «селянскі», а *падзеляны* народ. Усе кветкі, усе што бачыць слонца, усе дзеля чаго есьць рацыя у істнаванні народу. забралі сабе рупесьлівыя чужынцы, а нам пакінулі адны поуныя энэргіі і жыцця але глыбока, у цемнаце, у зямлі сідзячыя карані. І каб выправіць нашую пакалечаную нацыянальную расьліну шмат трэба рупнасьці з нашаго боку, шмат працы і гаспадарчаго дагляду.

Знаходзячыся перад такім заданнем мы ні павінны адкідаць ніякай сілы, каторая прыходзіць да нас са шчырай жычлівасьцю і ахвотаю дапамагчы нам. Аднаго мы толькі маем права забажаць сабе, калі гэта сіла краевая: каб інтарэсы народу беларускаго, ці краю. для яе стаялі на першым мейсцу. Паза гэтым варункам мы ні павінны хацець ніякіх другіх, але гэты павінен быць для усіх абавязковы. Беларус, ці не, той хто прыходзіць на нас. ен павінен трымацца пагляду што:

Беларусь для Беларусі.

Арганізацыя беларускае пэдагогічнае школы.

Пэдагогічная школа, так сама як і пачатковая. павінна быць школаю працы і навукі. Гэта значыць, што выхаванец яе павінен прызвычаіцца ў ёй да упартае працы фізычнае і змысловае і павінен ні толькі праверыць найпростшыя навуковыя здабыткі, але і мець нахіл да працы набывання новых здабыткоў. Прыклады як зрабіць, каб пачатковая школа была навучнаю і школаю працы, я прыводзіў ў артыкулі «Вольнае Беларусі» пад назваю: «Якая нам патрэбна пачатковая школа?» Гэтыя прыклады прыгодны і дзеля ўсякае школы с тым толькі цаданнем, што чым больш чалавек вучыцца, тым больш яго навуковыя работы павінны ускладняцца.

Лепшыя галовы беларускіх інтэлігэнтаў ужо згадзіліся на тым, што мова беларуская, літэратура. гісторыя. географія і быт беларусаў павінны быць выкладаныя ва ўсіх школах, ад пачатковае да вышэйшае, як асобныя рэчы. Калі толькі гэта войдзе ў жыцьцё нашае школы, тагды паявяцца у нас шчыра беларускія інтэлігэнты, і культура нашая пачне цьвісці.

Але ўсё ж такі школы, ў каторай ўсё выкладаецца па расійску, ці па польску, а элемэнты беларусазнаўства ёсьць толькі, як асобныя рэчы выкладання, ні можа назвацца школаю беларускаю. Такая школа ёсьць руская, ані русіфікатарская, польская, а ні паланізатарская, таму, што калі у ёй выкладаецца беларусам мова і культура беларуская, дык абрусіць, ці спольшчыць беларусаў ёй ні удасца.

Але нам канечна патрэбна беларуская школа гэта значыць такая, дзе ўсё выкладаецца па беларуску і толькі мова руская. польская, ці якая другая эўрапэйская выкладаецца у гэтых самых мовах.

Гэта наша найбліжшая мэта, і пярвей ўсяго мы павінны мець хоць адну дзеля ўсяе Беларусі *беларускую пэдагогічную школу*.

Яна павінна гатовіць настаўнікаў дзеля ўсіх ніжшых нашых школ, ад пачатковых—да выжэйшых. Прымацца ў яе павінны беларусы, скончыўшыя выжэйшую пачатковую школу, па конкурсу сваіх аттэстатаў.

Скажу стараною, што у выжэйшай пачатковай школі павінна добра праходзіцца адна, а ні дзьве эўрапэйскія мовы: ангельская, ці нямецкая.

У пэдагогічнай школі, як беларускай, трэба ўсе рэчы выкладаць у беларускай мові. С чужых моваў нам трэба тут вучыць расійскую. польскую і адну эўрапэйскую. На расійскую і польскую мовы досыць па 3 лекцыі ў тыдзень ў каждым клясі. а на эўрапэйскую патрэбна ні мені як 2 гадзіны у тыдзень ў каждым клясі. Калі выхаванцы будуць ведаць добра эўрапэйскую мову, тагды яны много вычытаюць с чужаземных кніжак на карысць нашаму народу і яны будуць магчы ехаць вучыцца за граніцу зноў на карысьць бацькаўшчыны. і нам ні трэба будзе глядзець на навуку праз маскоўскія, ці польскія акуляры, бо мы проста глянем на навуку без ўсякіх акуляраў.

За 4 гадэ у пэдагогічнай школі можна прайсьці ўсю матэматыку сярэдняе школы і пазнаеміцца с пачаткамі выжэйшае матэматыкі, і іншчэ лепяй паставіць матэматыку так, каб паняццё «*функцыя*» пранізвало ўсю матэматыку.

Прыродазнаўство трэба праходзіць за навучных дослядах і так, каб разам і адначаска з настаўнікам досляды рабілі і вучанікі і каб тэорыя знаходзілася, як вынік з дослядаў, самымі вучнямі.

Вучням павінны давацца практычныя работы, с каторых яны самі б даходзілі да таго што напісано у кнігах.

Вельмі жаль. што у нас скрозь навука выкладаецца зімою. а ні у другія часы, на грудзях прыроды. Праз гэта мы ні знаем прыроды, праз гэта школы нам так дорага каштуюць, бо трэба іх апаліваць, свяціць і будаваць дзеля іх велькія хаты. Праз гэта-ж мы ні любім прыроды і выходзім такімі кволымі.

Толькі лети павінно даць нам матэр'ял, а зімою можна зрабіць вакацыю на 2—3 месяцы і цяпер даць час розуму апрацаваць матэр'ял, набыты цяплом.

Найлепей трэба паставіць выкладанне беларускае мовы, літэратуры ў гістарычнай пэрспактыві жыцця, гісторыі і географіі Беларусі. Трэба знаёміць вучняў з арыгіналамі нашых старых літэратурных твораў і т. д. Пэдагогіку і мэтодыку можна выкладаць с 3-го року па лепшым клясыкам, палажыўшы ў аснову іх лёгіку; псіхологію, асабліва экспэрымэнтальную. 4-ы год вучні павінны даваць лекцыі вучням пачатковых школ.

Вучні пэдаг. школы павінны навучыцца спеваць, а калі ні маюць голасу граць на скрыпцы, ці на фізгармоніі. Яны павінны любіць спорт, быць вясёлымі і растаропнымі.

На сканчэнні школы яны праз 2 гадэ практыкуюць у кой—нібудзь беларускай школе і толькі праз рэкамэндацыю настаўніка школы зацьверджьваюцца сталымі вучыцелямі.

У школі вучні павінны праводзіць грамадзянскае жыццё і знаёміцца с соцыяльнымі, эканамычнымі і юрыдычнымі навукамі.

Яны павінны быць прызвычаяны да агульнае работы і быць праконаны, што самы просты навучны здабыкак ёсьць праца ні аднаго чалавека, а цэлаго грамадзянства.

А. Д.

Весткі з Расіі.

Палажэнне ў якім апыніўся цяпер Пецярбург па прычыне ніхваткі прадуктаў, а сказаўшы бліжэй да праўды, з голаду—абуджае вялікі ніспакой.

Было колькі здарэнняў на грому фабрык і бравароў па якіх схаваны былі харчовыя прадукты.

У часе пагрому ваенна-рэвалюцыйны кэмітэт ужываючы рашучых заходаў выслаў на горад панцырнікі, каторыя агнём разганялі натоўп.

Дзеля таго, што эксцэсы усе такі ні пераставалі, камітэт змагання с прагромамі аб'явіў стан аблогі. Забаронены усякія сходы мітынгі, і г. і. на вуліцах і пляцах.

Дамовыя камітэты. швайцары дворнікі і міліцыя абязуюцца утрымоўваць наймацнейшы парадак у домах. на дзедзінцах на вуліцах. Брамы і уходы у дамы павінны замыкацца у 9 гадз. у веч. і адмыкацца у 7 гадз. з рана. Пасьля 9 гадз. жыхары дамоў будуць ўпрапушчацца у дом толькі пад кантролем дамовых камітэтаў.

Вінныя у раздаванні. прадажы альбо купоўлі спірытусовых напіткаў і ў ніспаўненні 2—3 пунктаў прыказу будуць арыштоўвацца і сурова карацца.

Адначасна камітэт пастанавіў назначыць надзвычайнаго ваеннаго камісара для змагання с пагромамі, даць у яго распараджэнне войско і абавязаць ачысьціць Пецярбург ад хуліганаў і бандаў і арыштаваць пагромшчыкаў.

— «Reuter» паведамляе нібыта большэвікі падалі кітайскім уладам ультыматум аб выдачы казацкаго начальніка Семенова і аб разброенні яго аддзелу. Кітайцы ультыматуму ні споўнілі. За гэта большэвікі павялі абстрэл гораду Даурыю на маньчжурск. ж. д. хаця без ніякай удачы. Есьць годныя веры весткі што большэвікі на нікаторай адлегласьці ад Владівастоку зьбіраюць сваё войско.

Весткі с Польшчы.

Урад нідаўна зложанай Громады Польскай Дзержаўнасьці выдаў адозву аб праграме, якая будзе кіраваць працай Громады. У глаўнейшых пунктах праграмы гаворыцца, што Утварэнне жыццевага здольнаго да развіцця, моцнаго гасударства ёсьць задачай партыі. Землі даўнейшаго Расійскаго забору павіны быць тэрыторыяй гасударства, але Польшча у граніцах Конгрэссоваго Каралеўства ні маглаб жыць і разівацца. Расшырэнне Польшчы на усход і здабыцце там натуральных граніцаў есць найпатрэбнейшым варункам для жыццевай здольнасьці Каралеўства. Прызнаючы, што баёвы фронт Польшчы ляжыць на усходзе, трэба шукаць хаўрусу з заходнімі суседзямі, Аўстра-Вэнгрыяй і Нямеччынай. Польшча павінна прыняць форму манархіі, бо дынастія ёсьць чыннікам узмацняючым ваенную сілу дзержавы і цаючым сталасьць у загранічнай палітыцэ. Польшча павінна быць конституцыена-дэмократычнай дзержавай з агульным, роўным простым і патаемным выбарным правам. Унутраны лад павінен апірацца на самапраўленню валасьцёў, паветаў і правінцыяў сьціскла зьвяз ных з дзержаўнай арганізацыяй. Фізычная і духоўная моц Польшчы павінна апірацца на шырокім народным фундамэнце, для чаго Громада лічыць патрэбным шырокія соцыяльныя рэформы на карысьць селянства, работніцтва, дробнаго мешчанства, рамесьнікаў і наагул для развіцця усіх творчых сіл народу. Узмацоўваючае дзержаву развіцце народнасьцяў уходзячых у яе склад, павінна быць забэзпечаным, а службы становішча дастуннымі для усіх грамадзян нізалежна ад пахаджэння і веры.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Распараджэнне.

Жыхары горада Менска, якія пакідаюць горад больш як на 3 дні, павінны здать свае бонавыя кніжкі па месцу выдачы такавых, Юрэўская вуліца № 3.

За нівыпоўненне гэтаго віноватые будуць пакараны грашавым штрафам да 1500 марак або 3 месячным арэштам.

Менск 22 красавіка 1918 р.

Комэндант
фон-Франкенбэрг
Палкоўнік.

Па прадукты для Менска выехалі на Украіну прэдседацель гарадзкога харчоваго камітэту Тэумін з агентамі, а з німі і два нямецкіх афіцэры. Закупіць маюць муку, масло, яйкі і цукер,—па тым ішчэ заказам якія зробляны былі у 1917 г. у Кіеускай, Хэрсонскай і Палтаускай губ на 600000 рубл.

Тэрмін здачы лішніх прадуктау назначаны ад 25 кр. да 1 мая, пасьля гэтаго тэрміну маюць быць вобыскі пры помачы прывучаных да гэтаго сабак. і

Новы хлеб ужо па бонах 66 к. за фунт пачало першым прадаваць «Потребительское Общество чиновников» (Захароуская 87). Хлеб мае выгляд добры, белаваты.

У губэрнскім прысутстві служачыя судоваго аддзелу, пэнсыі каторым паводлуг даунейшых паменшылі цяпер чуць ні у чатыры разы, атрымаушы грошы за два даунейшыя месяцы,—маюць адмовіцца ад службы.

Служачыя вінаваціць прэдседацеля судоваго аддзелу, што ен ніумеу бараніць іх інтарэсау перад нямецкім градана-чальствам.

Пераробка і аднауленне Дамініканскаго касьцелу с прычыны ніхвату грошэй спыніліся. Кс. Усас робіць старанне, каб як колячы гэту справу ізноу скрануць з мейсца. Складчыну пакуль што на гэта давалі бяднейшыя клясы жыхароу—каталікоу.

Ліквідацыйны аддзел «Стройзапу» апошнімі часамі, дзякуючы перагаворам с прэдстаунікамі польскаго корпусу, распрадау на участку Жлобін-Гомяль сваe запасы скарбоваго лесу на 25.000 рубл., якія мелiся пайсці і на выплатку слуслужачым Стройзапу.

Грошы выручаныя прысланы былі ужо у Менск, але нямецкая улада ні пазволіла іх раздаваць, зважаючы на тое, што лес, а значыцца і грошы за яго прыналежуць тольікі да скарбу—быушаго міністэрства дзержаунаго мення.

Кантрольная камісыя рожных саюзау пачала раскопываць уселякія даунейшыя іх справы.

Калі гэта камісыя сапрауды захочэ і патрапе выцягнуць усе на верх, то мы пачуім аб такіх рэчах, аб якіх шапталі толькі некалісь па куткох.

Ці даведаемся мы аб усіх «самаабаронцах», якія калі і нісядзелі, то прынамсі лічыліся у спісках рожных саюзау, ці даведаемся мы аб способах «павышэній і атставак», а прычынах цiражу хаця «Надорабу Х» і т. д.—німа ведама, але што кантрольная камісыя шмат каму нагнала ікатку, а шмат у каго і каленцы дрыжаць—то пэуна.

Служачыя скарбовай палаты папалі у цяжкое палажэнне: ім дагэтуль ня выплацілі нават абецаных 50% пэнсыі паводлуг старадаунаго акладу, тады, як служачыя у казначэйстві адваевалі сабе грошы амань ні па большэвіцкаму рахунку

Царкоуна-прыхоцкія школы пінскаго, рачыцкаго і мазырскего паветау перайшлі пад загад земствау, дзе навука вядзецца ужо блізка што нараунi з міністэрскімі школамі.

Каапэратыуная крама хаурусу служачых (у пабэрнардынскіх радах) сваімі таварамі вызывае вялікае ніздаволенне паміж членау каапэратыукі.

Віна тут ні толькі тых агентау, якія няумеюць, відаць, даставаць лепшаго тавару, але віна і самых членау, каторыя ні патрапілі выбіраць больш падхадзячых для закупак людзей.

Замест пустых нарэканняу, трэба склікаць сход і справу наладзіць.

У Гарацкой Управе пэнсыі ішчэ зменшылася: за красавік выплачывалі ужо толькі па 50 рублеу і то толькі найбольш патрабуючым.

На Троіцкай Гарэ у панядзелак лначна спалі;

1 п. сена	замест	20—14 р.
1 п. сечкі	„	18—12 р.
10 яяк	„	5—3 р.
1 воз дроу	„	35—18 р.

Сено найбольш дастауляюць с пад Смалявіч барысаускі пав.

У бонавым бюро каб атрымаць бонавую кніжку вымагаюць апрача дамовай кніжкі ішчэ і дукумэнтау—пашпорту, або мэтрыкі ад кожнаго с членау сямейства, а гэта цяперашнімі часамі, вядома, ні так легка дастаць і шмат каму прыдзецца, як відаць, астацца і саусім бяз хлеба.

Гэрманскі Граданачальнік запатрэбавау ад Гарадзкай Управы прэдставіць спіскі служачых управы і колькі кожны з ніх атрымаувае месячнай пэнсыі.

Нас паведамляюць з ваеннаго боку:

Ніжэй паімянованныя рускія сялянскія жыхары ў округу 46-й Ляндвэрнай дывізіі праз тое, што яны проці распараджэння Глаўнаго Нямецкаго Камандавання ў Менску за 16—III—18, ні здалі аружжа, набояў і т. д., а затрымалі і схавалі яго, засуджаны палявым судом на гэтакія кары:

1) Амельян Хікаўка з Зораўкі на 10 гадоў арыштанскаго дому
2) Леон » » » » 5 »
3) Ігнась » » » » 5 »
4) Леон Едманшын » 5 »
5) Язэп Качэвароў з Янчына » » » 4 »
6) Мікалай Янка Паўлоўскі з Глівен » 3 »
7) Янка Козак з Кучынкі » » » 5 »
8) Савва » » » 3 м. астр.
9) Астап Войцэховіч з Неманіна 4 г. ар. дм.
10) Кузьма Сарапіоновіч з Немана 4 м. астр.
11) Тодар Лазарка з Неманіна » на 3 м. 4 д. астр.

У хуткім часе пазволяно будзя выезджаць так сама у Расію афіцэрам, дактаром і вайсковым чыноунікам.

Новыя цэны на патрабнейшыя рэчы, як адзежу, вобуу, мануфактуру і інш. у хуткім часе маюць быць установляны нямецкай уладай.

Дауно пара!

Мешчанская Управа, каб як колячы паказаць сваю жывучасьць, надумалася пачаць узысківаць нідоімкі.

Цікауна толькі, с каго яна пачне: ці з бяднейшых, каторыя і баз таго акуратна плацілі, чы с пяцідворнікау, якія праз дзесяткі гадоу ні рупіліся з выплаткай-

Паміж сальнікау пачалася так сама нейкая зазіруха: разсыцеушыя за час вайны і напужаныся сэквестрацыяй прадуктау, яны пачынаюць спіхаць запасы сала па 3½—4р. за фунт.

Чецьверг 25 сакавіка лекцыі праф. Массоніуса не будзе с прычыны заседання Рады Беларускай Народнай Рэспублікі.

21 красавіка дэлегаты ад Рачыцкаго і Новагрудскаго паветау Менскай губ. гр. Л... кашэвіч, Клаусуц і Констан... ноускі і дэлегаты ау Гом... Магіл. губ. Гушча, Зданевіч... Міхалечак, былі у Радзе і Се... рэтарыяці Б. Н, Р. Дэлега... прасілі інформацыяу аб т... як стаіць справа з дамаганн... мі срсед зяу на іхнія паветы.

Афіцыяльнае павядамленне нямецкаго вярхоуна... камандавання за 23 красавіка 1918 року.

З А Х А Д: На палех бітвы баевая дзейнасьць аб... жоўвалась часова пачынаўшыміся артылерыйскімі баям... месцовымі пяхотнымі прэдпрыемствамі. Ангельская пях... выказала вялікую дзейнасьць паміж Ленс і Альбер.

Разьведачныя атрады, падцягваушыяся на многіх м... цах да нашык пазыцыяў былі паўсюды адагнаны. Нiпр... цель напрасно маніуся вярнуць месцовасць каля лесу Аве... ні, згубленую ім 21/IV, а так сама захапіць чугунку, п... па абодвых баках шоссэ Бузэннур-Авелькі. Паўднеўей А... бера у многолічбенных, поўных стратаў, схватках сп... па... нен быў заплаціць палоннымі. На астальным фронці ніч... значнаго. Праз два апошнія дні зьбіто 30 ніпрыяцельс... апаратаў. Лейтэнат Букюлер здабыў сваю 32, лейтэна... Менкгофф сваю 25 перамогу ў паветры.

Макэдонскі фронт:

Міжы вазерамі Охрыда і Прэсна а так сама пауноч... захадней Манастыру артылерыйская і міновая барацьба. Н... мецкія войскі атакавалі французкія пазыцыі захадней Ма... во; басгарскія атрады адкінулі ангельскія частковыя напад... Нескольві французаў і ангельцаў забраны ў палон.

Першы Генэрал-кватэрмэйстар **фон-Людэндорф.**

Рэдактар **А. Прушынскі.**
Выдавецтво **Т-во «Заранка».**

СТУДЭНТКІ і СТУДЭНТЫ БЕЛАРУСЫ.

Моладзь наша, як вучаніцы і вучні, дауно ужо згу... таваліся у гурткі і таварыствы. Німа толькі нашай студэн... кай арганізацыі.

Бацькаушчына наша хутка стане на дарогу жыцця, ... шлях нізалежнаго дзяржаунаго бытавання. Нам трэба цяп... гатавацца да тае вялікае і адпаведальнае працы, якой з... патрэбуе ад нас нашая спакутаваная айчына. З абвяшчэнне... нізалежнай рэспублікі, Беларусь скінула апошняе ярмо дзя... жаунай залежнасьці, якое гвалтам было накінуто на яе м... скоускімі царамі. Чакае нас цяжкая, але салодкая, пр... па адбудаванню свайго роднаго краю. Патрэбны людзі ... разумнае адданне сваіх сіл і здольнасьці дзеля адбудаванн... новае лепшае долі свае айчыны.

Студэнткі і студэнты. Нам трэба арганізавацца, на... трэба злучыць свае сілы, каб агульнымі заходамі, узаемна... дапамогай і братэрскай парадай гатаваць сябе і другіх ... тае вялікае працы, якую павінны мы будзем прынесьці ... аддаць сваей зьнішчаной вайною Бацькаушчыне. Белару... нас выгадавала, яна нас выпесьціла, яна вывела нас на шы... рокі шлях сьвету і знання,—і ей мы павінны аддаць свае сілы ... навуку.

Хто з Вас лічыць сябе сынам Беларусі, хто хоча ... лепшай долі, хто ні хоча быць наймітам у чужынцау і х... хоча бліжэй азнаеміцца с палітычнымі і культурнымі яе за... даннямі,—той ніхай далучае сябе да БЕЛАРУСКАЙ СТУ... ДЭНЦКАЙ РАЙНІЦЫ, аб якой можна даведацца у паме... шканню рэдакцыі газэты «Беларускі Шлях», *Серпухоу... кая, д. № 12.*

Друкарня Я. А. Грынбэята.